

Základní typy rytířských hradů

Hrad měl svým obyvatelům především poskytovat ochranu. Ostatní přání, jako například prostornost nebo pohodlí, tomu musela ustoupit. Před započítím stavby hradu bylo třeba rozhodnout, které další budovy by vedle obranné věže měly uvnitř opevnění vzniknout – například palác pro rodinu hradního pána, hradní kaple pro bohoslužby, domy pro služebnictvo a pro hosty, zbrojírna, hospodářské budovy? Kde měl plánovaný hrad stát, aby byl přístup do hradu pro útočníky co nejobtížnější? Jak mohly být pomoci zvláštních staveb chráněny slabiny hradu, především příjezdové cesty a vstupní brána – kupříkladu pomocí hradebních věží, věží nad vstupními branami, padacích mříží, padacích mostů? Jak mělo být zabezpečeno zásobování v případě obléhání hradu – pomocí studní, nádrží, chlévů, sýpek, zahrad? Nejruznější odpovědi na všechny tyto otázky daly vzniknout různorodosti západních rytířských hradů, které bylo možno rozlišit podle polohy a druhu stavby.

Vodní hrad Švihov

Obranný hrad

Slavný křižácký hrad Krak des Chevaliers v dnešní Sýrii

ODOLNÁ PEVNOST

Hrady s vlastnostmi pevnosti bývaly zřizovány hlavně v rovných a suchých skalnatých krajinách, kde nebyla žádná voda, kterou by bylo možno naplnit hradní příkop. Zvenčí připomínají tyto hradní pevnosti ponuré hory z kamenných kvádrů. Nahoře vyobrazený křižácký hrad Krak des Chevaliers v dnešní Sýrii je toho obzvláště působivým příkladem. Vznikl ve 12. a 13. století a v roce 1142 byl odkázán johaniťům, největším stavitelům hradů své doby. Po silném zemětřesení v roce 1170 rytíři značně poškozenou stavbu rozšířili, přičemž vznikla jedna z nejmohutnějších

(a nejkrásnějších) pevností na světě.

Uvnitř této kamenné hradní hory se nacházejí obrovské klenuté haly a komory, ve kterých mohli hradní páni umístit takřka neomezené množství koní, zbraní a zásob. Přístupová cesta k hornímu hradu procházela dlouhými, vzestupnými chodbami, které se opakovaně v ostrém úhlu lomily. Na více místech byly malé tajné průchody, ze kterých mohli obránci pevnosti nečekaně zaútočit. Kdo pronikl zvenčí do tohoto hradu, ocitl se znenadání v pasti.

Vodní hrad

OBKLOPENÝ VODOU

Vodní hrad Švihov byl postaven na přelomu 15. a 16. století na místě bývalé tvrze. Díky svému předhradí s baštami, vodnímu příkopu a několika přilehlým rybníkům vytvářel opevňovací vodní systém, který ve své době zajišťoval hradu vynikající obranu. V pozdější době byl však přeměněn na sýpku a chátral až do poloviny 20. století, kdy byl opětovně rekonstruován.

NAVZDORY SKÁLE

Skalní hrad Kofel v severní Itálii, dnes zřícenina, se nacházel v obrovské skalní jeskyni Benátských Alp nad řekou Brentou. Pěšky se do hradu nikdo dostat nemohl. Jak ukazuje tato rytina ze 17. století, muselo být vše vyzdvíženo nahoru jeřábem – lidé, zásoby, nábytek i zbraně.

*Hrad Klenová
na Šumavě*

Skalní hrad

*Skalní hrad Kofel
v severní Itálii*

VĚŽOVÉ HRADY

byly odolné pevnosti. Díky vyvýšené poloze na skalních kuželech nebo ostrozích, díky masivním zdem věže a několik metrů silnému opevnění se jejich obyvatelé mohli ubránit i dobře vyzbrojeným nepřítelům. Do kamenné obytné a zároveň pevnostní věže se vstupovalo vysoko položenými úzkými dveřmi, a to po lehkém dřevěném schodišti nebo žebříku, který mohl být v případě nebezpečí vytažen nahoru. Touto vstupní brankou se vcházelo přímo do kuchyně, která byla díky svému otevřenému ohništi často jedinou teplou místností v celém hradu. Odtud bylo možné se dostat padacími dveřmi v podlaze a pak po žeb-

říku do těsného suterénu, jakési díry, která sloužila především jako zásobárna potravin. Z kuchyně vedly dřevěné schody nahoru do velké obývací místnosti hradního pána. Zde byl okenní výklenek se zděnými lavicemi a arkýř se záchodem, ve věžových hradech bohatších rytířů býval také krb nebo kamna. Nad obytným patrem se nacházely ložnice. Chlévy pro dobytek a skladiště krmiva a náradí byly zevnitř přistavěny k hradební zdi. Vodu čerpali obyvatelé hradu z nádrží napájených dešťovou vodou. V pozdějším období tvořila nejednou tato opevnění součást širšího hradního komplexu a převzala především obrannou úlohu. Příkladem může být původně gotická stavba obranné věže hradu Klenová u Janovic nad Úhlavou, která byla postavena koncem 13. století na nevysokém kuželovém kopci.

Věžový hrad

VE VZDUŠNÝCH VÝŠKÁCH

Střekov v severních Čechách je typickým výšinným hradem. Byl postaven na počátku 14. století na sklaním masivu nad řekou Labem. Skládal se ze dvou částí, které navzájem oddělovala hluboká rokle, a jen v případě nutnosti spojených padacími můstky. Hrad byl zásobován z přilehlého podhradí, z něhož se po strmém schodišti vstupovalo věžovitou branou do nižší části vnitřního hradu.

Hrad Střekov v severních Čechách

Výšinný hrad

